

VEDENÍ BOJE V ZABEZPEČOVACÍM PÁSMU

Specifická úloha ČSLA v rámci Varšavské smlouvy vyplývá z geografického umístění ČSSR na styku dvou táborů s nejsilnějšími uskupeními vojsk nejen na kontinentě, ale ve světě vůbec. Proto ČSLA má v souladu s vojenskou doktrínou členských států Varšavské smlouvy ihned od samého počátku možného konfliktu stanoven jako jeden z rozhodujících úkolů odrazení agrese pozemního a vzdušného nepřítele.

Změněné podmínky, ke kterým došlo v poslední době, nás v tomto směru přimotují nejen zdokonalovat současný stav, ale i hledat nové cesty ve vojenské teorii i praxi.

Jedním z důležitých opatření, které umožňuje od samého počátku války úspěšné vedení obrany, je znalost způsobů vedení boje v zabezpečovacím pásmu a v hlavním pásmu obrany.

Členské státy NATO přikládají zvláštní význam prvním operacím v počátečním období války. Plně přitom využívají zkušeností z lokálních válek, které zvýrazňují rostoucí úlohu právě počátečních úderů, zejména dosažením nadvlády ve vzduchu, dezorganizací systému velení vojskům, narušením systému PVO a ničením důležitých uskupení vojsk.

Výrazně je v **prvních operacích vedených nepřítelem** zdůrazněn význam vzdušného prostoru. Vzrůstá i úloha jaderného a palebného ničení k dosažení stanovených cílů, zvláště zvýšení síly a intenzity palebných úderů.

Ze rozhodující podmínky úspěchu útočných operací je považováno vytvoření výrazné převahy sil a prostředků na zvolených směrech. K dosažení až šestinásobné převahy (v úsecích průlomu) se předpokládá především hromadné použití prostředků armádních sborů a divizí prvního sledu zároveň s použitím většiny sil taktického letectva.

Oproti minulosti je zvláštností to, že soustředění sil a prostředků na úsecích průlomu se nepředpokládá uskutečnit jejich včasným předsunutím, ale dosažením palebné převahy nad protivníkem, které využít k rychlému manévru vojsky z hloubky i podél linie fronty. Vysoké tempo má být zabezpečeno širokým použitím výsadek všeho druhu.

Udržení a získání iniciativy je plánováno soustředěním úsilí na směr hlavního úderu, značným přeskupováním sil a prostředků, překládáním směru hlavního úderu za silné letecké podpory pozemního vojska.

Armádní sbor může přejít do útoku podle situace z mírových posádek, prostorů po bojovém poplachu, ze zaujatých prostorů soustředění, prostorů cvičení, vojenských výcvikových prostorů a kombinací těchto způsobů. K dosažení rozhodující převahy je možné soustředit úsilí na jeden nebo několik úzkých směrů.

Divize prvního sledu za přesunu ke státní hranici se postupně rozvíjejí do bojové sestavy na jednotlivých čarách. Zvláštností je to, že divize v závislosti na úkolu může útočit s jednou, dvěma nebo třemi brigádami v prvním sledu, to znamená, že může útočit v úzkém pásmu i ve třech sledech. Organické a přidělené dělostřelectvo se předsunuje do prostoru zasazení divize a účastní se palebné přípravy útoku. V období přibližování ke státní hranici vysílají zpravidla brigády prvního sledu předsunuté odřady s úkolem ovládnout důležitý prostor a zabezpečit zasazení hlavních sil, nebo proniknout k taktickému vzdušnému výsadbku, který byl vysazen k ovládnutí přechodu přes státní hranici.

Současně se zahájením útoku na výhodných směrech bude mít nepřítel snahu obejít silně bráněné prostory, ohniska a uzly odporu. Tyto bude ničit údery z boků, týlu nebo je bude pouze blokovat. S výhodou při této činnosti může používat taktické vzdušné výsadky (TVV).

K zabezpečení operačního rozvinutí vlastních vojsk v první obranné operaci je organizováno **operační příkrytí**. Jeho úkolem bude zabránit nenadálému napadení nepřitelem, udržet důležité čáry a objekty v pohraničním prostoru, zabezpečit uvedení vojsk do plné bojové pohotovosti a zaujmout alespoň hlavní pásmo obrany.

K problematice příkrytí státní hranice a operačního rozvinutí vojsk se v současné době vede široká polemika. Je poukazováno na to, že vyčleněná vojska k příkrytí tím, že došlo ke zrušení pásma příkrytí státní hranice, zmenšení hloubky zabezpečovacího pásma na 5 až 10 (15 km) a vysunutí hlavního pásma obrany až ke státní hranici, ztratí své opodstatnění.

Tato tendence je podle mého názoru nesprávná. Význam těchto vojsk vyplývá již z úkolu, který budou plnit, a proto jejich místo a úloha v určitém období činnosti vojsk je nezastupitelná. A tak vojska příkrytí plní nadále svou funkci až do zaujetí operační sestavy vojsky armády (frontu). Problémem je právě nový pohled na to, jak tato vojska začlenit do nového systému uspořádání obrany. Domnívám se, že existuje několik základních způsobů jejich využití. Po zaujetí operační sestavy mohou plnit úkoly v zabezpečovacím pásmu nebo v hlavním pásmu obrany, nebo mohou být přeskupeny podle rozhodnutí nadřízeného velitele.

Způsob zaujímání operační sestavy zejména vojsky vyčleněnými do zabezpečovacího pásma k obsazení hlavního pásma obrany bude závislý na podmínkách mírové dislokace, stupni jejich bojové pohotovosti, charakteristice zaujímaného prostoru a celkové situaci.

K nejdůležitějším faktorům, které ovlivňují činnost vojsk, patří skutečnost, za jakých podmínek bude obranná operace zahájena. Zda po splnění všech opatření, kdy vojska dosáhla pohotovosti a jsou připravena k odrazení agrese, nebo při nedokončeném operačním a mobilizačním rozvinutí.

Při zahájení bojové činnosti v **zabezpečovacím pásmu** a v hlavním pásmu obrany, které v soudobých podmínkách může být uskutečněno současně, je důležitým požadavkem ukryt vojska před úderem nepřítele v době jeho palebné přípravy.

Je zřejmé, že v období přesunu a rozvinování nepřítele by obránce provedl vlastní palebné ničení jeho vojsk a vedl boj s nepřátelskými výsadbami, budou-li při zahájení agrese vysazeny. (Tato problematika byla již na stránkách časopisu řešena, a proto se jí nebudu zabývat.)

Činnost sil a prostředků vyčleněných do zabezpečovacího pásma bude závislá na řadě faktorů. Především na bojové hodnotě vyčleněných sil, stanoveném úkolu, hloubce zabezpečovacího pásma, silách nepřítele, které budou na jejich směru působit atd. Přitom lze vycházet z toho, že úspěšné splnění stanoveného úkolu je možné až do poměru sil 3 : 1, zejména za podmínek, kdy bude vhodně využito obranných zařízení vybudovaných již v míru a systému zátarasů.

Je možné, že boj v zabezpečovacím pásmu bude rozmělněn na místní, od sebe izolovaná ohniska vzhledem k tomu, že nepřítel vyvine snahu vést boj bez souvislých linií a zaměří se na přenášení úsilí proti nejslabším místům v naší bojové sestavě. Přitom jeho cílem bude udržet tak vysoké tempo, aby naše vojska nebyla schopna vykonat účinná protipatření. Jeho tempo postupu bude závislé především na poměru sil a terénních podmínkách. Oba tyto faktory můžeme významně ovlivňovat, a proto budou vysoce proměnné. Zatím co terénní podmínky může měnit především obránce, zřizováním zátarasů všeho druhu, poměry sil se budou snažit ovlivňovat obě strany, a to jak palebným ničením, tak i manévrem silami a prostředky.

Lze předpokládat, že tempo útoku v zabezpečovacím pásmu může dosahovat 3 až 4 km · h⁻¹ a při průlomu hlavního pásma kolem 2 km · h⁻¹.

K proniknutí jednotlivými obrannými pásmy nepřítel bude zasazovat nezbytné síly a prostředky. Jeho snahou bude útočit v poměrně úzkých pásmech a dosáhnout tím výraznější změny v poměru sil.

Jestliže předpokládáme, že v zabezpečovacím pásmu na určitém směru zaujme obranu motostřelecký prapor, pak je schopen úspěšně odrazit útok předsumutého odřadu brigády prvního sledu.

Především chci zdůraznit požadavky na zesílení protitankové obrany, a to rozdělením tankového praporu po rotách k motostřeleckým praporům, zásahy PTZ pluků již na zádi prvních postavení, PTZ divizí již mezi prvním a druhým postavením. Zároveň s těmito prostředky je účelné plánovat zásahy POZ i čáry zásahu bojových vrtulníků. Z hlediska zesílení protivzdušné obrany je účelné předsumut stíhací S-2M do bezprostřední blízkosti státní hranice.

Vzhledem k tomu, že v současné době mohou být ve stejné vzdálenosti (1 až 2 km) od státní hranice jak přední okraj zabezpečovacího pásma, tak i hlavního pásma obrany podle konfigurace terénu, je zapotřebí, aby přímá střelba protitankovými prostředky (tanky, PTRS) byla vedena na přechody přes státní hranici.

Efektivním prostředkem, zejména na směrech, kde je vytvořeno zabezpečovací pásmo, ale i v hlavním pásmu obrany, mohou být léčky, které jsou schopny zničit 1 až 2 tanky.

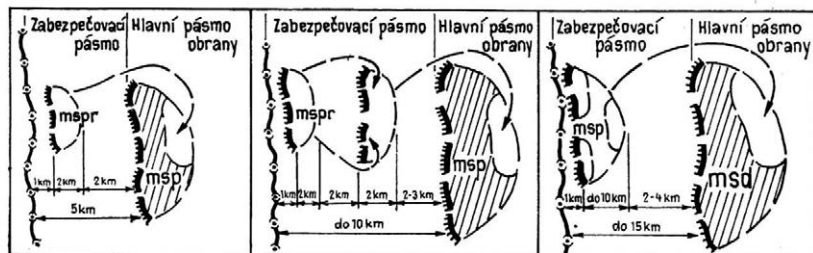
Soustředěné úsilí nepřítele především na vybraných směrech, využití mezer mu umožní pronikat do hloubky sestavy našich vojsk, rozdělovat a ničit ji po

částech. Je dost pravděpodobné, že na těchto směrech utrpí jednotky a útvary daleko větší ztráty než na jiných směrech. Zároveň je nutné počítat s tím, že část sil se může dostat i do obklíčení.

V poslední době se vyskytují názory i na úmyslné ponechání vojsk v obklíčení. Myslím, že k tomuto problému je potřebné přistupovat uvážlivě. **Úmyslné ponechání jednotek v obklíčení** je podle mého názoru varianta méně vhodná a potvrzují to i zkušenosti z Velké vlastenecké války. V obklíčení je možné ponechat jednotky před uskutečněním protiúderu, nebo jestliže se v brzké době počítá s přechodem do útoku apod. Jinak by naopak měla být snaha nepřipustit obklíčení, protože ve většině případů budou tyto jednotky zničeny nebo alespoň jejich větší část. Domnívám se, že je výhodnější mít pluk (prapor) před nepřítelem a využít jej k přehrazení určitého směru a zabránění mu v proniknutí do hloubky. Právě ty síly, které již bojovaly s nepřítelem a mají zkušenosti, je nutné využít vhodnějším způsobem. Síly v obklíčení totiž nemají volnost manévru a většinou jsou v pasivitě. Naopak v týlu nepřítele (ne v obklíčení) je vhodné ponechávat síly, které mají volnost manévru a využít je jako přepadových odřadů ke zničení důležitých objektů.

Změněné podmínky tvorby jednotlivých obranných pásem nás nutí i k přehodnocení některých dosavadních poznatků. Jde např. o to, že v některých materiálech je uváděno, že v průběhu boje o pásmo přikrytí státní hranice musí být zjištěny směry hlavního úderu nepřítele. Jsem toho názoru, že toto v současné době již nebude dost možné splnit, zejména za podmínek, jestliže předpokládáme vytvoření hlavního pásma obrany na směru hlavního úderu nepřítele na státní hranici. O to složitější, ale i promyšlenější budou muset být rozhodnutí velitelů o vytvoření jednotlivých pásem.

Počet čar a doba trvání obrany na nich bude závislá na terénu, silách a prostředcích ke zdržení postupu nepřítele. Vzhledem k malé hloubce zabezpečovacího pásma je obtížné volit několik čar odchodu tak, jak tomu bylo doposud. Z hlediska soudobých požadavků na vedení boje v zabezpečovacím pásmu je potřebné změnit i vzdálenost mezi jednotlivými čarami z doposud prosazovaných 4 až 6 km na 2 až 4 km. Proto podle mého názoru při boji v zabezpečovacím pásmu půjde o jednu, maximálně dvě čáry v závislosti na hloubce zabezpečovacího pásma, terénních podmínkách a vyčleněných silách. Možné varianty a hloubky — viz obr.

Obr.

Vojska vyčleněná do zabezpečovacího pásma zahajují odchod na základě rozhodnutí nadřízených velitelů. Nejdůležitější při tom je, aby probíhal organizo-

vaně po jednotlivých čarách, po četách, rotách, praporech postupným přebíráním boje jednotkami, které zaujaly obranu v hloubce. Převzetí boje dalšími silami umožní odcházejícím jednotkám projít sestavou vojsk bránících další čáru a jejich vyvedení na další mezilehlá postavení. Je-li to zapotřebí, mohou být současně s vyváděním sil do hloubky vedeny i krátké protizteče, které převzmou boj za vyváděné síly a umožní jim vyvedení z boje. Tento velmi složitý manévra je nutné zabezpečit především palbami dělostřelectva.

Zásadním společným rysem vedení obrany v zabezpečovacím pásmu i v hlavním pásmu obrany je nedovolit nepříteli její průlom na jednotlivých směrech. Ten by mu totiž umožnil obejít uzly odporu, proniknout do týlu, využít odkrytých boků a ničit jednotlivé odpory z boků a týlu.

Ke znemožnění tohoto manévru bude nutné využívat záloh, paleb dělostřelectva a úderů letectva. Z tohoto pohledu vyplývá pro obranu nový požadavek, a to je **pružnost**. Spočívá v úkolu nedovolit nepříteli prolomit obranu, včas vyvést vojska zpod úderu nepřítele k zaujetí výhodnější čáry nebo prostoru. Na ohrožené směry přesunovat druhé sledy a zálohy z hloubky i pasivních směrů. Jestliže nepřítel nebude moci narušit celistvost obrany těmito způsoby, bude nucen organizovat její průlom a soustředit nezbytné síly a prostředky.

K ničení nepřítele, který se **vklinil do obrany našich vojsk**, je možné vést protizteče a protiúder jako efektivní prostředek k jeho zničení. Jejich uskutečnění bude závislé na mnoha faktorech jako je hloubka, ale i šířka vklínění, celková situace na frontě, rozmístění druhých sledů a záloh.

Na druhé straně budou situace, zvláště při bojích v zabezpečovacím pásmu i v hlavním pásmu obrany, kdy protizteče a protiúder nebudou efektivní a jejich vedení nemusí být vždy účelné. Půjde především o podmínky, kdy nepřítel má výraznou převahu a útočí ve výhodném terénu. V takových případech budou jednotky, útvary a svazky úporně bránit zaujatá postavení a obranná pásma, palbou všeho druhu působit nepříteli maximální ztráty na živé síle a bojové technice a vytvářet podmínky pro protiúder silami frontu.

Bojů o udržení hlavního pásma obrany se mohou účastnit nejen vojska prvního sledu, ale i zálohy. Bránící se vojska musí odrazit útok nepřítele a způsobit mu maximální ztráty. Hlavní úsilí je nutné soustředit na udržení nejdůležitějších prostorů a postavení.

Úspěšné vedení obrany v hlavním pásmu obrany bude mít bezprostřední vliv na možnosti maršování úsilí armády (frontu) v hloubce především na nejdůležitějších směrech. **Zvláštní význam má proto manévra** v průběhu vedení obrany ke zvýšení její odolnosti především úderu raketového vojska, dělostřelectva, letectva, zatarasy, a hlavně vojsky. Jen tak je totiž možné v krátkých lhůtách měnit poměr sil na nejdůležitějších úsecích fronty.

Odházející síly z hlavního pásma obrany by měly být vyváděny k zaujetí příčných postavení nebo druhého pásma obrany, pokud není obsazeno.

Vyvedení vojsk do hloubky k zaujetí určených prostorů by mělo být plánováno předem a při organizaci součinnosti skloubeny možné varianty přechodu vojsk sestavou na předním okraji dalšího pásma obrany nebo postavení. Jestliže připustíme, aby vyvedená vojska nezaujala plánované prostory v hloubce a tyto budou v jiném prostoru, může to vážně narušit činnost bránících se sil, např. při protiztečích, kde jim tyto síly mohou zatarasit komunikace apod.

□

Vedení boje v zabezpečovacím pásmu a v hlavním pásmu obrany bude patřit k rozhodujícím momentům obranných operací. Vzhledem k tomu, že v současné době dochází k přehodnocování některých názorů na uspořádání systému obranných pásem, bude to mít vliv i na způsob vedení bojové činnosti vojsk v těchto pásmech. To zároveň od nás vyžaduje i hledání způsobů k jejich nejefektivnějšímu využití.